

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток науки та технологій, інформатизація суспільства зумовлює зростання ролі Інтернету в житті суспільства. Новим видом інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які застосовуються в навчальному процесі для спілкування, є соціальні сервіси. В контексті забезпечення вимог Болонського процесу організація навчальної роботи передбачає посилення ролі самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ), що зумовлює потребу в ефективній її організації та контролі. Особливої актуальності набуває організація аудиторної та позааудиторної роботи студентів випускних курсів, специфіка роботи яких передбачає підготовку та презентацію результатів групових проектів, квестів, блог-квестів, участь у дискусіях, що частково може бути реалізовано з використанням інструментарію соціальних мереж.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми й особливості використання мережевих сервісів у навчально-виховному процесі ВНЗ розглядали в своїх роботах знані науковці: В. Биков, Р. Гуревич, М. Кадемія, В. Кухаренко, Н. Морзе Д. Патаракін та ін. Провідні науковці, котрі працюють над цією проблемою зазначають, що соціальні сервіси дають можливість спільно створювати та редагувати навчальні ресурси не зважаючи на відстань і кордони.

В нинішніх умовах мережа Інтернет перестає бути засобом, що дозволяє лише одержувати доступ до віддаленого ресурсу, вона сама стає ресурсом, який вирішує нові педагогічні завдання, дає можливість здійснювати навчальну діяльність, знаходити навчальні матеріали в Інтернет. Застосування Інтернету лише для пошуку інформації, зазначає Є. Патаракін, засвідчує, що його можливості використовуються тільки на 40 %, решта 60 % – це комунікаційні можливості Інтернет (мережеві комунікації). Використання технологій мережевих комунікацій у педагогічній практиці забезпечує якість навчального

процесу, суть якого полягає в неформальній комунікації на основі повного доступу до аудіо-, відео-, графічної і текстової інформації всіх учасників навчального процесу [4, с. 57].

Мета статті розглянути ефективність та можливості застосування соціальних сервісів в навчальному процесі ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Згідно досліджень соціологів 55% молоді проводять значний проміжок часу в соціальних мережах [5]. Термін «соціальна мережа» був введений в 1954 р. соціологом з Манчестерської школи Джеймсом Барнсом. У своєму дослідженні Івашньова С.В. [1, с. 16] описує «соціальну мережу» як віртуальний майданчик, що забезпечує своїми засобами спілкування, підтримку, створення, розбудову, відображення та організацію соціальних контактів, у тому числі й обмін даними між користувачами і обов'язково передбачає попереднє створення облікового запису. Варто наголосити, що соціальна мережа спрямована на побудову спільнот в Інтернет-мережі, яка складається із користувачів різного віку зі схожими інтересами та діяльністю. Такий зв'язок здійснюється за допомогою сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями.

Використання соціальних сервісів в навчальному процесі ВНЗ відкриває перед педагогічною практикою такі можливості:

- □ використання відкритих, безоплатних і вільних електронних ресурсів, тому що в результаті поширення соціальних сервісів у мережевому доступі виявляється значна кількість матеріалів, які можуть бути використані з навчальною метою;
- самостійне створення матеріалів навчального змісту в мережі, оскільки нові сервіси соціального забезпечення радикально спростили процес створення цих матеріалів і публікації їх у мережі; спостереження за діяльністю учасників спільноти [2, с. 458].

Одна з важливих особливостей соціальних сервісів полягає в тому, що від учасників спільної навчальної діяльності не потрібно одночасної присутності в одному і тому самому місці, в один і той самий час. Соціальні мережі та їх сервіси виявилися досить ефективним методом забезпечення відвідуваності

сайтів, зворотного зв'язку і поступово стали одним із засобів генерації контенту (змісту, що має цінність). На основі такого підходу з'явилася і швидко набрала популярності досить значна кількість соціальних веб-сервісів, об'єднаних загальною назвою сервіси Веб 2.0.

Сервіси Веб 2.0 змінюють звичні стереотипи використання глобальної мережі, що перестала бути середовищем передавання інформації і транспортним каналом постачання знань. Пасивна позиція «читача» змінюється на інтерактивну позицію «письменника» (коментатора, співучасника дискурсу, виробника інформації) [4]. Використання сервісів Веб 2.0 є особливо важливим у професійній підготовці майбутніх учителів. Перехід студентів на рівень учасників мережевої спільноти надає можливості не тільки ефективно впроваджувати ІКТ у професійну педагогічну діяльність, а й розширити світогляд майбутніх педагогів; оволодіти вміннями спілкування, використовуючи мережу Інтернет; організувати міжособистісну взаємодію; співпрацювати в групі; систематично підвищувати рівень загальнокультурної, технологічної й інформаційної компетентності.

У своєму дослідженні Яцишин А.В. [7, с. 122], виокремлює основні характеристики функціонування соціальних мереж:

- ідентифікація особи – відомості про особу (навчальний заклад, дата народження, захоплення та ін.);
- присутність на сайті – можна дізнатися, хто з користувачів в даний момент є в мережі, і долучитися до спілкування;
- статус стосунків між користувачами – визначення стосунків між користувачами (друзі, члени родини, однокласники та ін.);
- комунікація в мережі – спілкуватися з кількома користувачами мережі синхронно та асинхронно (особистого і групового спілкування, коментарів і оцінок фото, відео, рефератів, есе тощо);
- міні-групи – можна створити в середині соціальної мережі об'єднання за інтересами;
- обмін матеріалами – є можливість поділитись з іншими користувачами (документами, фото, відео, закладками, презентаціями, книгами в цифровому

форматі тощо).

Визначимо переваги використання соціальних мереж у навчально-виховному процесі:

- обмін відомостями, спілкування зі студентами, між групами, які знаходяться на відстані;
- реалізація творчого потенціалу;
- читання та коментування новин, різноманітних відомостей, фото та – відео матеріалів;
- обговорення різноманітних питань і тем;
- викладання і отримання потрібних відомостей про розклад занять, навчання, завдання та ін.;
- значний діапазон сервісів, різноманітність форм комунікації (опитування, голосування, форуми, коментарі, підписки, відправка персональних повідомлень та ін.), обмін цікавими і корисними посиланнями на інші ресурси;
- наявність фільтрації, яка простежується через стрічку новин і тому користувач має можливість не розгубитися в розмаїтті матеріалів;
- можливість групової діяльності, спільне планування і наповнення навчального контенту, власних електронних освітніх ресурсів;
- постійна взаємодія студента і викладача в мережі у зручний для них час, та для організації індивідуальної роботи з кожним студентом. Підтримка навчальної теми в соціальній мережі дозволяє студентам, які пропустили заняття виконувати завдання вдома;
- наявність мобільної версії сторінок, що допомагає користувачам послуг у зручний час та місці з будь якого пристрою (мобільний телефон, планшет, нетбук, ноутбук, смартфон тощо), що має підключення до Інтернет-мережі зайти на власну сторінку;
- можливість додання посилання на вподобану сторінку в Інтернет-мережі та коментування цих посилань;
- високоякісна система захисту від спаму тощо.

Для того, щоб соціальні мережі зайняли своє місце в науково-технічній та громадській сфері вони проходять шлях від нинішнього початкового стану

розвитку до становлення як важливого й потрібного інструменту соціальної комунікації постіндустріального інформаційного суспільства. Прогнозований шлях їхнього розвитку відповідає загальноцивілізаційній тенденції – розвитку мереж спілкування відповідно до суспільних потреб, удосконалення особистісних і ділових контактів, удосконалення суспільно необхідної системи мереж, у тому числі пов'язаних з підтримкою соціальних, політичних, бізнес та навчальних проектів [6, с. 120].

У контексті розвитку технологій соціальних мереж актуалізується питання про визначення їхніх функцій, що, у свою чергу, має сприяти уявленням про місце цих механізмів суспільного інформування в загальносуспільному процесі.

Як і в усіх інших складових сучасного інформаційного процесу в них провідними функціями є інформаційна, інформаційно-аналітична, як функція в розвитку, що відображає сучасні процеси обробки, синтезу інформаційних ресурсів. Однак у соцмережах на сьогодні вже відчутно проявляються характерні особливості відображення цих функцій, специфічні саме для даного способу інформаційних обмінів:

1. Комунікативна функція. Вона відображає специфіку інформаційних обмінів у формі спілкування, з відповідною стилістикою використовуваного інформаційного ресурсу, з урахуванням напрямів комунікативної мотивації – спілкування зі знайомими й розширення кола спілкування за мотивацією.

Люди, що спілкуються, з'являються один перед одним не тільки у відчутному вигляді, а й у формі віртуальних образів, вражень, сформованих під впливом слів, жестів і міміки незалежно від того, яке це спілкування – безпосереднє або опосередковане технічними пристроями [5].

2. Функція самопрезентації – самовираження. Певною мірою цю функцію можна порівняти з відомою «пірамідою Маслоу», згідно з якою саме самовираження є вищою потребою людини, випереджаючи навіть визнання й спілкування. Мережеві ресурси стали затишним особистим простором, де кожен може знайти технічну й соціальну бази для створення свого віртуального «Я». При цьому кожен користувач отримує можливість не тільки спілкуватися і

творити, а й ділитися плодами своєї творчості з багатомільйонною аудиторією того чи іншого соціального ресурсу. В інтернет-щоденнику учасник може записувати свої думки не тільки в реальному часі, а й встановити довільну дату. Слід зауважити, що на сьогодні в соціальних мережах недосконалі можливості для самовираження учасників. Ця ситуація є, фактично, стартовою. З розвитком інформаційного суспільства можливості в мережах для самовиявлення зростатимуть. Більше того, суспільна потреба для мобілізації творчого потенціалу членів суспільства задля його інтересу буде зростати, створюючи спеціальні умови для стимулювання процесу самовиявлення творчих особистостей.

3. Розважальна функція. Багато користувачів розглядають ведення своїх сторінок, читання чужих тем і дискусії в коментарях як розважальний процес, особливо якщо вони за деякими причинами обмежені в інших засобах розваги, крім Інтернету, і мають досить багато вільного часу. Наприклад, молоді матері і домогосподарки становлять помітну частину співтовариства блогів і професійно-тематичних форумів: їм завжди є про що написати на сторінці свого блогу, у них багато питань, які вони із захопленням обговорюють, і порад, якими вони діляться на форумі. Таким чином, механізм спільноти користувачів дає змогу вести спілкування в зручному для кожного режимі і з тією інтенсивністю, яка йому потрібна (або яку він може собі дозволити).

4. Функція соціалізації. Соціальні мережі дають можливість підтримувати соціальні зв'язки, що урвалися в реальному житті, розширювати можливості цікавих знайомств. Люди за допомогою мереж будують дружні відносини, не відчуваючи при цьому ніяких меж і перешкод. Наприклад, у блогерів є традиція підтримувати зв'язок з іншими блогерами, яких вони знають. Можна говорити про більшу соціальну автономію користувача в мережі, ніж у реальному житті. Однак поряд із цим мережа дає можливість акумуляції індивідуального досвіду використання інформаційних ресурсів сьогодення в інтересах їх ефективного використання, що особливо важливо в нинішній період становлення суспільної інформатизації.

5. Функція «записної книжки». Як і традиційний паперовий щоденник,

блог, соціальні мережі, крім стандартних функцій, можуть усвідомлюватися і як такі, що виконують функцію зберігання, місця для записів особистого характеру, які можуть стати в нагоді в майбутньому, стати відмінним способом упорядкування особистісної інформації, що має значення для розвитку конкретної особи, її самовдосконалення. Такі бази індивідуальної інформації в процесі розвитку сучасного суспільства матимуть зростаюче значення.

Розглянемо найпоширеніші соціальні сервіси, які доцільно використовувати у навчальному процесі ВНЗ:

1. Засоби для зберігання закладок. Засоби для зберігання закладок дозволяють користувачам зберігати колекцію своїх закладок-посилань на веб-сторінки. Будь-який користувач мережі Інтернет може знаходити навчальні матеріали з теми, що його цікавить, використовуючи для пошуку ключові слова. Дані засоби для зберігання закладок можна використовувати як джерело і сховище посилань на навчальні матеріали. Соціальний сервіс БобрДобр (<http://www.bobrdobr.ru>) – російський аналог сервісу Делішес. Сервіс БобрДобр орієнтований на колективну роботу з інформацією і пропонує засоби для її пошуку і зберігання. За групової роботи сервіс дозволяє спільно працювати над інформацією (переглядати, оцінювати, доповнювати) [4].

2. Соціальні мережеві сервіси для зберігання мультимедійних ресурсів – це засоби мережі Інтернет, які дозволяють безоплатно зберігати, обмінюватися цифровими фото, аудіо- і відеозаписами, текстовими файлами, презентаціями, а також організувати обговорення ресурсів. Вони можуть бути використані в якості навчальних матеріалів (навчальні відеофільми, фотографії з різних тем, аудіо та відеозаписи виступів науковців, очевидців подій і т.д.), а також як засіб для зберігання шкільних відео-, фото-, аудіоархіву і творчих робіт.

3. Блог (мережевий щоденник) – це сервіс Інтернет, що дозволяє будь-якому користувачеві вести записи будь-яких текстів, який організований у вигляді журналу або щоденника, основний вміст якого – записи, що регулярно оновлюються та поповнюються, зображення та різного роду мультимедіа. Кожний запис датований, і записи відображаються на веб-сторінці у зворотному хронологічному порядку [3].

4. ВікіВікі – соціальний сервіс, що дозволяє будь-якому користувачеві простими засобами створювати і редагувати текст сайту (писати, вносити зміни, видаляти, створювати посилання на нові статті), та відразу ж розміщувати його на сервері в Інтернеті. Різні варіанти програмного забезпечення Вікі дозволяють завантажувати на сайти зображення, файли, що містять текстову інформацію, відеофрагменти, звукові файли і т.д. для швидкого створення та редагування колективного гіпертексту, це засіб для швидкого створення і редагування колективного гіпертексту.

Варто зазначити, що соціальні мережі можна застосувати для: групового навчання (для роботи в навчальних міні-групах); персонального навчання (для самоосвіти); випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо); профільного навчання (використання з метою інформування щодо вивчення певних тем, курсів в т.ін.). [7, с. 124].

Соціальні мережі поступово і в нашій країні стають інструментом перетворення суспільства, поширення наукового і технічного знання, формування колективів, використовуються для спілкування, маркетингових досліджень і просування продукції та послуг.

На відміну від існуючих уже традиційно соціальних груп, об'єднаних професійними інтересами, скажімо, учених, інженерів, лікарів, соціальна спільнота, що діє в інтернет-середовищі, на сьогодні є значно мобільнішою в реагуванні на навколишню дійсність, практично некерованою ззовні, з яскраво вираженою можливістю добровільної участі в її діях і можливістю стихійного розпаду в разі зниження або втрати інтересу її членів до взаємних інформаційних обмінів.

Висновок. Відтак, використання мережевих сервісів стає особливо важливим у професійній підготовці майбутніх учителів. Перехід студентів на рівень учасників мережевої спільноти надає можливості не тільки ефективно впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології у професійну діяльність, а й розширити кругозір майбутніх педагогів; оволодіти вміннями спілкуватися, використовуючи мережу Інтернет; організовувати міжособистісну взаємодію; співпрацювати у групі; систематично підвищувати

рівень власної загальнокультурної, технологічної та інформаційної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Івашньова С. В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті / С. В. Івашньова // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 15-17.
2. Олифер В. Г., Олифер Н. А. Компьютерные сети. Принципы, технологии, протоколы: учебник для вузов 2-е изд. / В. Г. Олифер, Н. А. Олифер – К. : Питер, 2004 – 864 с.
3. Киселева М. П. Использование блогов в учебном процессе [Электронный ресурс] / М. П. Киселева, А. Е. Самарина. – Режим доступа : – expro.smolensk.ru/dokald_11/kiseleva_samarina_2.doc.
4. Патаракин Е. Д. Сетевые сообщества и обучение / Е. Д. Патаракин. – М. : ПЕРСЭ, 2006. – 112 с.
5. Сазанов В.М. Социальные сети: Анализ – Технологии – Перспективы [Электронный ресурс] / В.М. Сазанов // Обзор. Лаборатория СВМ – Режим доступа: www.ntl-cbm.narod.ru.
6. Сазанов В. М. Социальные сети как новая общественная сфера. Системный анализ и прогноз / В. М. Сазанов. – М. : Лаборатория СВМ, 2010. – 180 с.
7. Яцишин А.В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти / А.В.Яцишин // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – № 19. – С. 119–126.

В статті розглянуто ефективність та можливості застосування соціальних сервісів в навчальному процесі ВНЗ. Визначено вплив розвитку мережі Інтернет на інформатизацію освіти, використання освітніх можливостей мереж, формування та використання соціальних сервісів Веб 2.0, їх розвиток та напрямки подальшого їх використання в навчальній діяльності. Розглянуто найпоширеніші соціальні сервіси, які доцільно використовувати у навчальному процесі ВНЗ, доведено, що технології Веб 2.0 відповідають сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та можуть бути ефективно використані в навчальній діяльності.

Ключові слова: мережева комунікація, соціальні сервіси, комунікація, навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

В статье рассмотрено эффективность и возможности использования социальных сервисов в учебном процессе ВУЗов. Определено влияние развития сети Интернет на информатизацию образования в целом, использование образовательных возможностей сетей, формирование и использование социальных сервисов Веб 2.0, их развитие и направления дальнейшего их использования в учебной деятельности. Показано, что технологии Веб 2.0 соответствуют современному уровню развития информационно-коммуникационных технологий и могут эффективно использоваться в образовательной деятельности человека. Информационно-коммуникационные технологии, Веб 2.0, социальная сеть, социальные сервисы.

Ключевые слова: сетевая коммуникация, социальные сервисы, коммуникация, обучение, информационно-коммуникационные технологии.

The article examines the impact of the Internet for information technology education in general, the use of educational opportunities for networking, development and use of social services, Web 2.0, their development and future directions of their use in training activities. It is shown that Web 2.0 technologies to meet the modern level of development of information and communication technologies and can effectively be used in the educational activities of human.